

змісту освіти. Курс 5-го класу, закладав добрий старт для вивчення у наступних класах не тільки географії, але й інших природничих предметів, знайомлячи дітей з навколишнім світом, ніс значний заряд патріотизму та національного самоусвідомлення. Географія України, яка вивчалася упродовж двох років, зайняла центральне місце у системі загальної географічної освіти як за об'єктом більш детального розгляду, так із теоретичним проникненням у сутність протікання фізико-географічних процесів у географічній оболонці, процесів просторової організації населення та економіки.

Проте з 2005 року знову починаються нападки на географію з боку природничників, а ще пізніше із політичних мотивів та непрофесійного ставлення до процесу формування змісту освіти у загальноосвітніх навчальних закладах. Так, освітянському загалу абсолютно не відомі наукові публікації з теоретичним обґрунтуванням мотивів проведених корінних перетворень у змісті загальної географічної освіти. Очевидно, вони проведені інтуїтивно на догоду тиску чиновників, які вимагали завершити географію у 9 класі. А в результаті загальноосвітній школі географія України перестала бути окремим дворічним курсом, а замінена гібридними «Україна і світ» у 8 класі та «Україна і світове господарство» у 9 класі. Курсами, які повністю ігнорують вікові психологічні особливості учнів, необхідність опори на міжпредметні зв'язки, позбавлені логічної послідовності у розкритті тем. Так, для прикладу, як можна пояснити у 8 класі відмінності у демографічних процесах різних країн, якщо не вивчено особливості сучасної політичної карти світу, а на початку 9 класу типізацію країн, якщо історія 9 класу закінчується тільки початком ХХ століття. Цей увесь змістовий хаос спричинив втрату зацікавленості учнів у вивченні предмети, а можливо й ставлення до нього чиновників, у яких виникла ідея ліквідувати географію як базовий предмет.

Остапенко Станіслав Олегович

Інститут географії НАН України

ВПЛИВ ВОЄННИХ ДІЙ НА СТАН МЕРЕЖІ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Внаслідок бойових дій значно постраждала мережа закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО). Знищення та пошкодження шкіл та їхньої інфраструктури призводять до обмеження доступу учнів до якісної освіти. Це може мати довготривалий вплив на розвиток освіти та й суспільства в цілому, навіть без врахування фінансових ресурсів для відновлення шкіл. Бо через зниження освітнього рівня, переривання педагогічного процесу у зв'язку з вимушеним переїздом, психологічні та емоційні наслідки втрачаються освітні можливості для учнів,

знижується якість освітнього процесу, збільшуються ризики соціального виключення, що призводить до позбавлення країни важливого людського потенціалу для розвитку.

Відповідно до наказу Мінреінтеграції від 22.12.2022 № 309 Про затвердження Переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією автором було визначено шість типів населених пунктів: 1) населені пункти, де припиненні можливі бойові дії; 2) населені пункти, де можливі бойові дії; 3) населені пункти, де завершені активні бойові дії; 4) населені пункти, де тривають активні бойові дії; 5) населені пункти, що були тимчасово окуповані; 6) населені пункти, що тимчасово окуповані. Всього було отримано 9985 населених пунктів, які зазначені хоч в одному типі. Для визначення кількості ЗЗСО було використано офіційні дані інформаційної системи управління освітою (ІСУО), єдиної державної електронної бази з питань освіти (ЄДЕБО), Державної служби статистики України, встановлено близько 17,4 тис. закладів ЗЗСО в Україні, нажалі точну кількість закладів неможливо встановити через відсутність даних на тимчасово окупованих територіях до 24.02.2022 року, в розрахунок взяті дані за 2013/2014 н.р. Завдяки отриманих даних можна встановити кількість ЗЗСО в населених пунктах та провести аналіз освітньої мережі відповідно до наказу Мінреінтеграції від 22.12.2022 № 309.

Кількість ЗЗСО в населених пунктах, де припиненні можливі бойові дії, найменша та становить менше 1% від загальної кількості ЗЗСО в Україні, розрахунок відповідно до загальної кількості по областях та регіонах: Київська – 3,3%, Миколаївська – 13,9%, Одеська – 0,5%, Сумська – 4,6%, Чернігівська – 2,7%. ЗЗСО в населених пунктах, де можливі бойові дії – близько 10,1% (Дніпропетровська – 3,2%, Донецька – 25,6%, Запорізька – 38,1%, Миколаївська – 39,7%, Сумська – 25,6%, Харківська – 98,1%, Херсонська - 36,9%, Чернігівська – 12%).

В населених пунктах, де завершені активні бойові дії знаходиться 8,9% ЗЗСО (Донецька – 0,7%, Запорізька - 38,1%, Київська – 6,9%, м.Київ – 100%, Миколаївська – 42,5%, Сумська – 11%, Харківська – 0,4%, Чернігівська – 100%). ЗЗСО в населених пунктах, де тривають активні бойові дії - 1,1% (Дніпропетровська – 5,5%, Донецька – 8,7%, Запорізька – 4,5%, Луганська – 1%, Миколаївська – 2%, Сумська – 4,1%, Харківська – 0,8%).

На території населених пунктів, які були тимчасово окуповані, знаходилося 4% від загальної кількості ЗЗСО в Україні (Донецька – 2,4%, Житомирська – 0,1%, Київська - 15,4%, Миколаївська - 12,3%, Сумська – 32,3%, Харківська – 26%, Херсонська – 37%). На тимчасово окупованих територіях знаходиться близько 14% ЗЗСО (АР Крим – 100%, Донецька – 65,6%, Запорізька – 57,4%, Луганська – 99%, Миколаївська – 0,4%, Харківська – 1%, Херсонська – 63%).

На основі отриманих даних можна сказати, що освітня мережа сильно постраждала внаслідок агресивних дій російської федерації, близько 19% ЗЗСО в Україні зазнали безпосереднього впливу та близько 14% досі знаходяться в окупації. Ці дані підкреслюють

необхідність прийняття ефективних заходів для відновлення освітньої інфраструктури та забезпечення якісної освіти на всіх територіях країни, що стали жертвами військової агресії. Тільки таким чином можна забезпечити повноцінний розвиток суспільства та майбутнє України.

Використана література:

Про затвердження Переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією : Наказ; Мінреінтеграції від 22.12.2022 № 309 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1668-22>

Державної служби статистики України: <https://ukrstat.gov.ua/>

ІСУО (інформаційна система управління освітою): <https://isuo.org/>

Єдина державна електронна база з питань освіти: <https://info.edbo.gov.ua/>

Охременко Ірина Вікторівна

Херсонський державний університет

ДОСВІД ПРОВЕДЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ З ЛАНДШАФТОЗНАВСТВА В УМОВАХ ВІЙНИ

Війна породжує нові виклики. Не винятком є освіта, зокрема цикл практичної підготовки здобувачів.

Високий рівень небезпеки зумовлює неможливість виїзду для проведення повноцінної ландшафтної зйомки в польових умовах за класичною методикою. Виникає необхідність її трансформації.

У Херсонському державному університеті навчально-польова практика з ландшафтознавства проводиться зі здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 103 Науки про Землю у 4 семестрі впродовж трьох тижнів. Вона є невід'ємною складовою процесу підготовки фахівців у галузі наук про Землю.

Практика проводиться з метою закріпити знання з ландшафтознавства та навчитися проводити польові ландшафтні дослідження в умовах сьогодення. Неможливість польових виїздів зумовлює проведення дистанційних ландшафтних досліджень із застосуванням космічних знімків, картографічних, літературних джерел, інтернет-ресурсів. Робота індивідуальна. Об'єкти дослідження визначаються місцезнаходженням здобувача.

Практику умовно можна розділити на дві частини: 1) дослідження залишків природних ландшафтів (у розрізі морфологічної структури); 2) вивчення антропогенних ландшафтів на прикладі селитебного типу.